PAGRINDINĖS, REPREZENTACINĖS, VALSTYBĖS AIKŠTĖS ĮSTATYMAS

Džiaugiuosi nauju Lukiškių aikštės formavimo į Pagrindinę reprezentacinę Valstybės aikštę nauju nacionaliniu lygiu, ir apibrėžiant ją atskiru įstatymu. Trisdešimt metų klaidžiojimo ir nesėkmių. Dėkoju visiems prie šio įstatymo priėmimo prisidėjusiems.

Trumpai prisistatysiu. Esu Lietuvos heraldikos komisijos prie Valstybės Prezidento narys. Esu ne menininkas. Esu dailininkas jau virš 30 metų dirbantis heraldikoje. Šioje srityje esu h. m. dr. Edmundo Rimšos mokinys. Heraldika yra palyginti nauja Lietuvos kultūros sritis. Jos raiška ypač objektyvizuota. Joje ne vieta subjektyvumui, o ypač saviveiklai. Kadangi heraldika apima istorijos ir dailės sferas, tam reikėjo specifinės kvalifikacijos ir įgūdžių.

Rašiau ir kalbėjau, nes man ši tema labi svarbi. Nesiekiau jokios asmeninės naudos. Ir ateityje neketinu dalyvauti būsimuose konkursuose nes nesu architektas. Valstybės aikštės formavimas ne valdininkų, o architektų ir skulptorių idėjinės-meninės kūrybinis aktas. Čia dar kartą pateikiu bendro pobūdžio, profesionalams gerai žinomus, formų plastikos privalomus dėsnius ir savo, kaip ilgai dirbančio heraldikos srityje, principinį požiūrį į aikštės formavimą, kuris įtakoja ir pačią aikštės plastiką.

Šiandien negalime nutylėti padarytos aikštei žalos. Sunku būtų mus įtikinti, kad paskutiniai veiksmai aikštėje daryti nekaltai. Savavališki p. Šimašiaus valia padaryti esminiai aikštės pakeitimai rodo kryptingą veiklą, kad ateityje būtų neįmanoma formuoti mūsų geidžiamą Valstybės aikštę:

1. Išcentruotas pats taisyklingas aikštės planas.
2. Fontanas reprezentacinėje aikštės dalyje
3.Suformuotas ydingas aikštės nuolydis
4.Stumiamas „bunkeris“.
5. Čiuožykla ir išgarsėjęs pliažas.

Visa tai aiškiai nusako kai kurių politikų, ŠMC ir Vilniaus miesto mero politines nuostatas. Čia kyla klausimas: kodėl, už kieno lėšas buvo daroma ir iš kokių lėšų reikės visa tai ištaisyti? Juk kalbame apie darnų ir dvasingą Pagrindinės reprezentacinės Valstybės aikštės

ANSAMBLĮ nuo Tauro kalno iki Jokūbo ir Pilypo bažnyčios. Jei norime darnaus europinio lygio Valstybės aikštės ansamblio, kompiliacijos ir kompromisai čia neleistini. Turėtume tik nedarnų skiautinį, bet ne pagarbą senai Lietuvos valstybingumo istorijai ir visiems žuvusiems už Lietuvą.

Rašau, turėdamas pakankamą įdirbį heraldikoje. Pagrindinė Valstybės heraldika yra iš mano rankų. Atkuriant Valstybę skubiai reikėjo valstybingumo ženklų. Kad laimėti Valstybės herbo etalono konkursą teko dalyvauti net aštuoniolikoje valstybinio konkurso posėdžių. Laimėjus teko formuoti visą Valstybės heraldikos ir Prezidento heraldikos komplektą. Vėliau teko formuoti visą Valstybės heraldiką, tame tarpe Istorinės Valstybės vėliavos, monetų heraldikos projektų komplektus, taip pat ir Seimo logotipą. Neneigiant pirmųjų heraldikos bandymų tarpukaryje, šiandien Lietuvos heraldikos komisijos darbo dėka turime ne tik Valstybės, bet ir savivaldos bei personalinę heraldiką bendro Europos heraldikos lygio. Stebina tai, kad per 30 metų aikštės formavimo laikotarpį Niekas iš Lietuvos heraldikos komisijos nebuvo kviečiamas konsultacijoms, nors aikštės pagrindinis simbolis - Valstybės herbas.

Turime vieną seniausių Valstybės herbų Europoje. Jo paveldas siekia kelis šimtus variantų. Kuriant dabartinį Valstybės herbo etaloną svarbiausiu uždaviniu laikiau, kad sudėtinga raitelio figūra taptų ne realistiniu piešiniu, bet heraldišku simboliu, kad greta kitų valstybių herbų būtų lygiavertė ir lygiasvorė. Valstybė-mūsų namai. Tik dėl jos išsaugojimo vyko ne tik pokario partizanų, bet visos kovos nuo seniausių laikų. Valstybės sąvoką geriausiai nusako tik vienas jos simbolis-Valstybės herbas.

Dažniausiai buvo kalbama apie paminklą Valstybės herbui. Tokį apibrėžimą girdžiu ir dabar. Manau, kad tokį paminklą statyti per anksti nes Valstybė dar gyva. Paminklai kuriami mirusiems. Didelė raitelio skulptūra, (kuri po mano straipsnio, kad skulptūra labiau tiktų Kauno santakai) išjojo į Kauną, yra konkretaus karžygio, ar valdovo paminklas. Tokia skulptūra neturi savyje Valstybės ženklo, dimensijos. Lietuvos valstybės herbo doktriną apibrėžia jos turinys: “brandus

valdovas, gebantis apginti savo šalį“. Tokiu būdu raitelis Valstybės herbe yra SIMBOLIS statiškoje heraldiškoje pozoje. Jis niekur nelaksto ir nieko nesiveja. Valstybės senumą geriausiai pažymi ankstyvosios monetos. Jų raitelio stilistika statiška, lakoniška ir tuo moderni. Tai geriausios simbolio savybės.

Geriausiai visuomenės nuomonę dėl aikštės išreiškė partizanas Jonas Kadžionis-Bėda, kalbėjęs 2019 metų sausio 13 dieną Seime. Nuo pirmojo Lietuvos Seimo nutarimo dėl Lukiškių aikštės funkcijų jau prabėgo virš 30 metų, o abejonių šiandien daugiau Valstybės tarnautojų tarpe, nei Lietuvos visuomenėje. Jos lūkesčiai pakankamai aiškūs. Neabejoju kad ir ji prisidėtų realizuojant patį ansamblį.

Per 30 aikštės formavimo metų buvo įvairių etapų. Tenka pripažinti, kad visi konkursai ir veiksmai Lukiškių aikštėje neturėjo konkretaus užsakovo idėjinės krypties ir buvo saviveikliniai. Sakoma: architektūra-visų menų karalienė. Kadangi visos dailės šakos remiasi tais pačiais plastikos dėsniais ir jų logika, apie architektūrą kalbėti galime. Aikštė yra istorinėje miesto dalyje. Nepaisyti aikštės dvasinio ir urbanistinio paveldo negalime. Kartu nemanau, kad tokios aikštės kūrimą galėtų blokuoti jos neliečiamos reljefo savybės. Valstybės aikštės formavimas yra nacionalinio lygmens užduotis. Tai svarbiausia. Esu įsitikinęs, kad visa esama erdvė tarp Tauro kalno ir Jokūbo ir Pilypo bažnyčios turėtų sudaryti vieningą idėjinį ir architektūrinį ANSAMBLĮ.

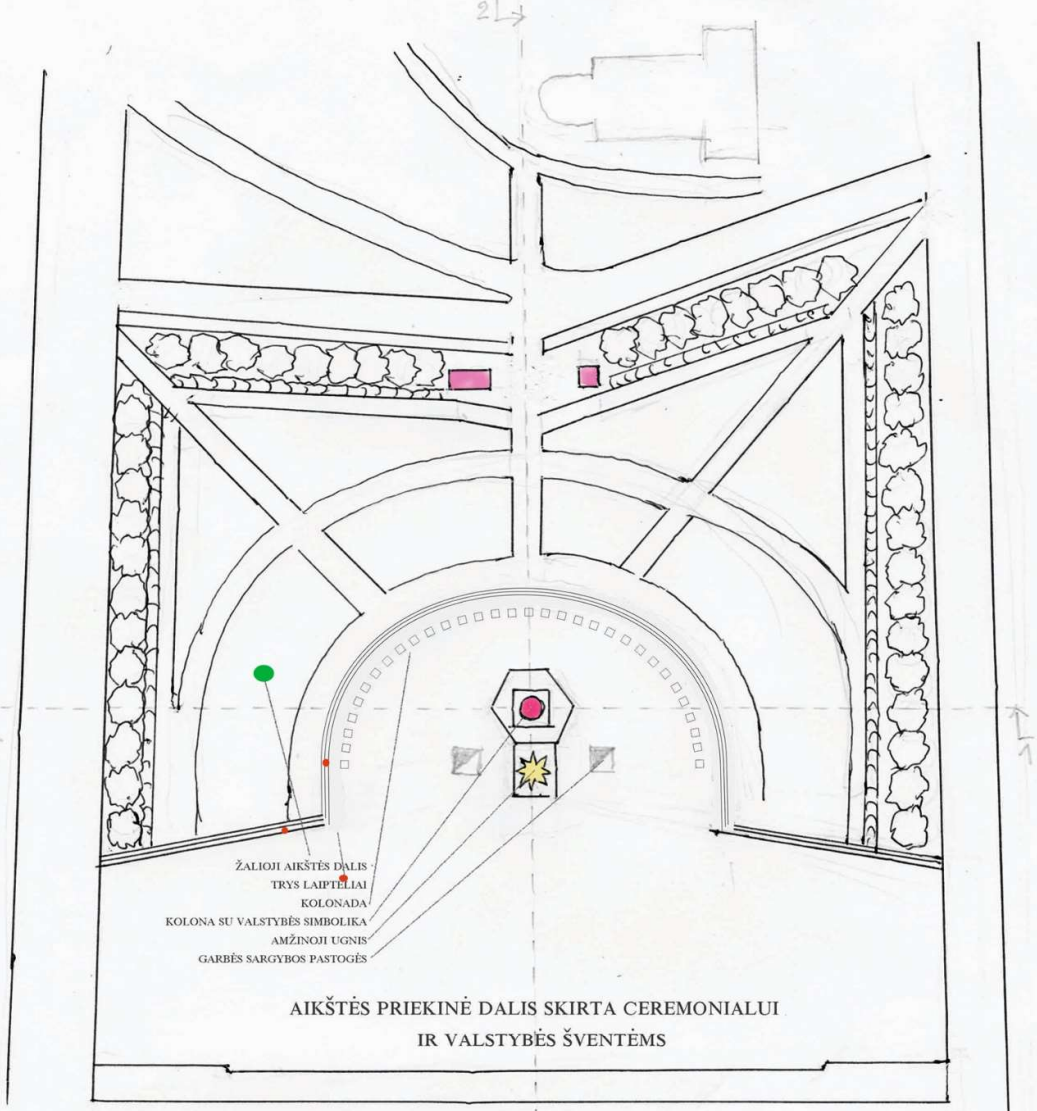
Mąstydamas apie Lukiškių aikštę, jos dvasines ir erdvines savybes domėjausi analogijomis įvairių valstybių sostinėse. Galimi įvairūs sprendimai: modernūs ar tradiciškesni. Domėjausi svarbiausių aikščių struktūra, jų sudedamosiomis dalimis. Jų radau įvairių, bet jas jungia pirmiausia dvasinė ir tik po to pritaikomoji funkcija. Man neteko matyti paminklo nei dvigalviui ereliui, nei liūtui. Kalbant apie mūsų aikštę manau, kad vedantis jos formuotojas turėtų būti idėjinis-architektūrinis sprendimas su jį papildančiomis heraldinėmis, skulptūrinėmis ir augalinėmis kompozicijomis. Tokio rango simbolių panaudojimo analogijų šiandien galime rasti šventovių architektūroje.

Čia geriausiai matomas simbolikos panaudojimo galimybės nuo didžiųjų formų iki detalių.

Pati aikštės erdvė yra horizontali, apjuosta neaukštu užstatymu, todėl dabar jos centre esanti Istorinė Valstybės vėliavos vertikalė taip gerai atrodo. Aikštė pakankamai simetriška. Kažin ar verta ją dirbtinai ardyti? Stebėdamas ilgai trukusius svarstymus ir eksperimentus esu įsitikinęs - tūrinis herbo simbolis turėtų būti: sidabrinis, aikštės centre ir aukštai. Norint išlaikyti horizontalią aikštės plokštumą buvusi aikštė prasidėjo nužengus tris laiptelius žemyn. Dabar padarytas bendras visos aikštės nuolydis nuo Gedimino prospekto iki bažnyčios. Amžių patirtis sako, kad ant pakalnės statyti ką nors švento negalima. Šią problemą reiktų spręsti formuojant dviejų lygių aikštę: priekyje reprezentacinę, trimis laipteliais žemiau nuo centro-rekreacinę.

Baigdamas noriu pasidžiaugti priimtu Valstybės aikštės įstatymu, padėkoti jį inicijavusiems ir palinkėti būti išdidžiais ir deramai pagerbti savo ilgaamžę Valstybę ir už ją žuvusius, deramai formuoti būsimų konkursų sąlygas, tartis ir vaisingai dirbti. Esu įsitikinęs, kad teisingai formuoti Valstybės aikštę esame, kai niekad pajėgūs, kad priimtas aikštės įstatymas neleis toliau neprofesionaliai diskutuoti ir tuo tempti laiką.

Žemiau pateikiu savo piešinius iliustruojančius šiame straipsnyje pateiktus principinius aikštės formavimo teiginius. Jie neįpareigojantys, bet atviri aptarimui.

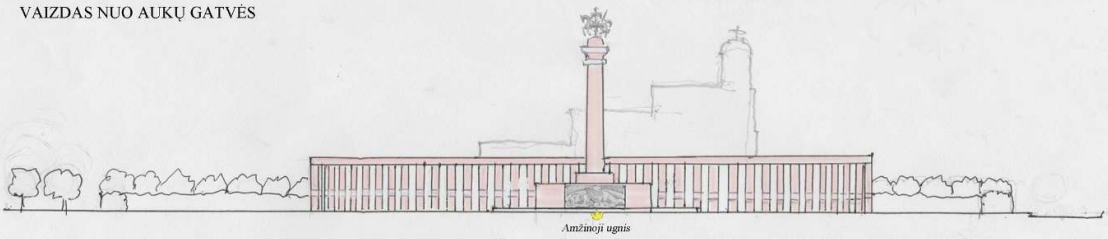

AIKŠTĖS PRIEKINĖ DALIS SKIRTA CEREMONIALUI
IR VALSTYBĖS ŠVENTĖMS

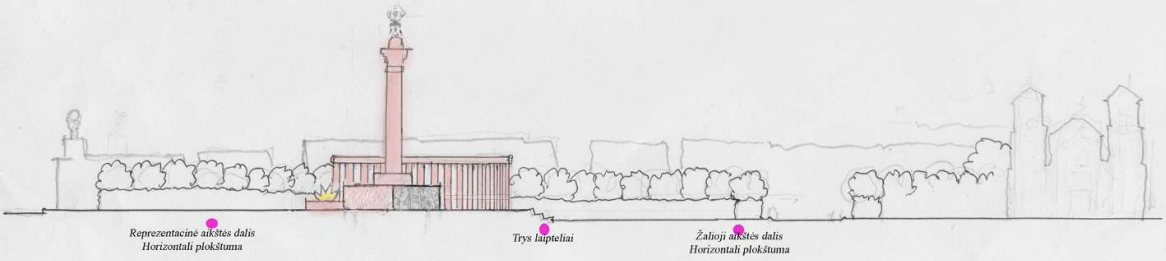
Šis piešinys ne autorinis. Jis sdėliotas iš įvairių šaltinių,kad iliustruotų mano teiginius dėl Lukiškių aikštės pertvarkos į VALSTYBĖS AIKŠTĘ.

VALSTYBĖS AIKŠTĖS LUKIŠKĖSE SAKRALUSIS CENTRAS

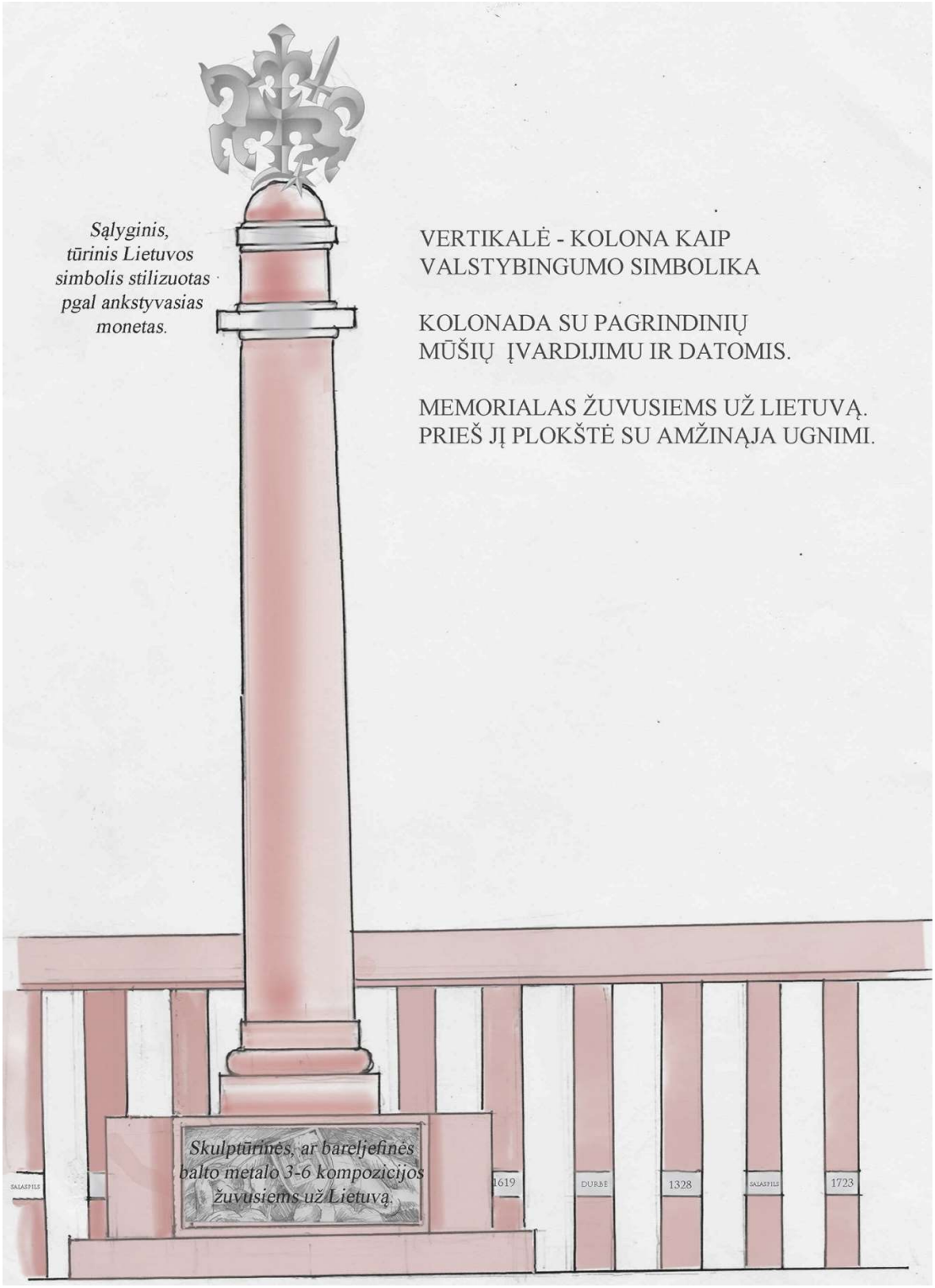
VAIZDAS NUO AUKŲ GATVĖS

VAIZDAS NUO VASARIO 16 GATVĖS

Šis piešinys ne autorinis. Jis sudėliotas iš įvairių šaltinių, kad iliustruotų mano teiginius dėl Lukiškių aikštės pertvarkos į Valstybės aikštę.__

Arvydas Každailis.
Tel. 868365806, arvydas.kazdailis@gmail.com
www. herbai.lt